

Nr 14.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder
för ordnande av postpersonalens i Stockholm bostadsfråga;
given Stockholms slott den 31 december 1918.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att generalpoststyrelsen må till Stockholms kooperativa bostadsförening utan personlig ansvarighet under i statsrådsprotokollet angivna villkor av postmedel utlämna lån till belopp av sammanlagt högst 60,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Enligt uppgifter, hämtade från Stockholms stads bostadsförmedlingskontor, är läget å bostadsmarknaden i Stockholm för närvarande synnerligen betänkligt. Till belysande härav kan framhållas följande.

Ehuru de provisoriska bostadshus, som av Stockholms stad uppförts i Stadshagen, Bromma och kvarteret Stiftet och som omfattade 875 lägenheter om enkelrum samt ett rum och kök, togos i bruk den 1 oktober 1917, respektive den 1 maj 1918, utgjorde antalet å nämnda bostadsförmedlingskontor i slutet av september 1918 anmälda hyressökande icke mindre än 1,166 personer med familjer om sammanlagt 3,463 personer.

Av dessa hyressökande voro 82 familjer om 342 personer inkvarterade i stadens skolor, 8 familjer om 34 personer inhysta hos andra familjer, 207 familjer om 486 personer innehavare av delad lägenhet samt 341 familjer om 1,119 personer i behov av bostad på grund av att innehavd lägenhet skulle rivas eller dylikt, varjämte 217 hyressökande önskat erhålla bostad på grund av förestående giftermål. Återstoden av hyressökandena utgjordes av personer, som inflyttat till staden på grund av arbetsanställning eller som med anledning av brister i innehavd lägenhet önskat erhålla ny dylik.

Den 1 oktober 1918 ökades antalet i stadens skolhus inkvarterade familjer till 113 om sammanlagt 432 personer. Härigenom blevo alla i skolhusen för ändamålet iordningställda provisoriska bostäder upptagna. Övriga nämnda dag husvilla, uppgående till 35 personer, intogos i Stockholms stads asyler.

Enligt vad som framgått av på sin tid företagen undersökning, har övervägande delen av vid oktoberflyttningen år 1917 å bostadsförmedlingskontoret anmälda hyressökande erhållit bostad hos andra, i regel förut trångbodda personer.

Att antalet husvilla, som inhysts i skolorna och asylerna vid oktoberflyttningen 1918 och som kan anses vara jämförelsevis ringa med hänsyn till antalet anmälda hyressökande, inskränkt sig till nyss angivna siffror, har med all sannolikhet även vid sistnämnda fardag berott därpå, att familjer, som saknat bostad, erhållit tak över huvudet som inneboende hos andra familjer.

Anmälningar från hyressökande inströmma allt fortfarande dagligen till bostadsförmedlingskontoret.

Det bostadshus, som Stockholms stad för närvarande har under uppförande i kvarteret Smedjan och som kommer att omfatta 164 lägenheter, torde på grund av inträffad arbetskonflikt sannolikt icke bliva färdigt till inflyttning den 1 april 1919.

Av nu lämnade uppgifter framgår, att för närvarande en verklig bostadsbrist förefinnes i Stockholm. Därest icke kraftiga åtgärder oförtövat vidtagas, hotar denna bostadsbrist att bliva ödesdiger icke allenast med hänsyn till stadens utveckling utan även med avseende å det hinder, som härigenom reses för ingående av nya äktenskap. Ehuru stadens myndigheter i viss mån redan vidtagit och alltjämt vidtaga åtgärder till bostadsnödens bekämpande, finnes icke utsikt, att bostadsfrågan under de närmaste åren skall vinna en tillfredsställande lösning. Under tiden föra särskilt de mindre inkomsttagarna, däribland de svagast avlönade statstjänarna, en svår kamp för att till rimligt hyrespris kunna förskaffa sig drägliga bostäder.

Framställning
av general-
postdirektören
Juhlin.

I en till mig den 21 februari 1918 avlåten promemoria har generalpostdirektören Juhlin i egenskap av ordförande i postpersonalens samköpsförening u. p. a. i Stockholm framlagt förslag till åtgärder i syfte att underlätta anskaffandet av bostäder åt postverkets tjänstemän i Stockholm.

Generalpostdirektören meddelar därvid till en början, att nämnda förening, som omfattade omkring 1,600 tjänstemän och biträden i postverket och postsparbanken, givit sin styrelse i uppdrag att om möjligt söka vidtaga åtgärder för underlättande av personalens strävanden att lösa sin bostadsfråga. Efter verkställda undersökningar hade styrelsen funnit, att den enda till buds stående utvägen under nu rådande förhållanden vore, att personalen anslöte sig till Stockholms kooperativa bostadsförening u. p. a.

Beträffande denna förening må meddelas följande.

Föreningen bildades år 1916 och har enligt stadgarna till ändamål att huvudsakligen för sina medlemmar anskaffa sunda och billiga bostäder inom Stockholms stad eller på Stockholms stad tillhöriga lantegendomar samt att i detta syfte förvärva lämpliga tomter, uppföra bostadshus och uthyra lägenheterna och andra erforderliga lokaler.

Föreningens angelägenheter handhas av en styrelse på 3—5 ledamöter, vilka väljas för en tid av två år, en av Stockholms stadsfullmäktige och de övriga av föreningen. För styrelseledamöterna utses för samma tid lika många suppleanter, därav en av stadsfullmäktige. Tillsyn över styrelsens förvaltning utövas av ett förtroenderåd på 9—15 ledamöter. Av dessa utses en av stadsfullmäktige. Fullmäktige äga jämväl utse en av föreningens tre revisorer.

Medlem i föreningen är skyldig att deltaga med minst 4 insatser å 50 kronor. Å första insatsen skall omedelbart efter inträdet i föreningen inbetalas minst 10 kronor och inom ett år därefter de å denna insats återstående 40 kronor. Övriga tecknade insatser skola inbetalas på sätt styrelsen äger bestämma, dock så att förutom den första insatsen minst tre skola till fullo inbetalas inom fem år efter inträdet. För att erhålla rätt att ifrågakomma vid upplåtandet av föreningens lägenheter skall insatsbelopp svarande mot minst 5 procent av gällande byggnadskostnad per eldstad hava inbetalts samt minst lika stort insatsbelopp tecknats. Av uppkomna överskott å föreningens verksamhet gottskrivas medlemmarna efter hand vissa belopp av de gjorda insatserna.

Antalet föreningsmedlemmar uppgick i oktober 1918 till 556. Föreningen ägde vid samma tid fastigheter omfattande sammanlagt 201 lägenheter om högst två rum och kök, varjämte föreningen hade under

uppförande två fastigheter om sammanlagt 84 lägenheter om högst två rum och kök. Föreningens redan uppförda fastigheter hade ett värde av 1,617,100 kronor, därav tomterna 227,100 kronor. De fastigheter, som vore under uppförande, beräknades kosta 1,039,400 kronor, därav tomterna 114,400 kronor.

Hyrorna i redan uthyrda lägenheter utgöra 170—270 kronor per eldstad och år. I de under arbete varande fastigheterna torde hyran komma att utgöra omkring 300 kronor per eldstad och år.

Beträffande finansieringen av föreningens fastigheter gäller i allmänhet, att, sedan föreningen anskaffat bottenlån till högst 60 procent av fastighetsvärdet, Stockholms stad ikläder sig borgen för lån ur pensionsförsäkringsfonden upp till ytterligare 30 procent av fastighetens värde, uppskattat genom värdering av tre personer. För 5 procent av de återstående 10 procenten av värdet av de fastigheter, som hittills uppförts eller som äro under byggnad, lämnar staden, om så erfordras, ytterligare ett lån, som av staden icke får uppsägas förr än 5 år efter lånets utlämnande. Återstående 5 procent av fastighetsvärdet täckes av disponibelt insatskapital. Priset å föreningens från staden förvärvade tomter beräknas till 20 procent under gällande marknadspris, och har köpeskillingen hittills lämnats räntefri under 10 år från köpets avslutande. För nedbringandet av byggnadskostnaderna har föreningen för ett antal av 500 eldstäder tillförsäkrats ett bidrag av 376,200 kronor från det av 1917 års riksdag beviljade anslaget å 4 miljoner kronor till understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter. Detta eldstadsantal är nu fullt disponerat. Av det av 1918 års riksdag för enahanda ändamål beviljade anslaget å 3 miljoner kronor har föreningen för 113 eldstäder tillförsäkrats ett belopp av 163,200 kronor.

Enligt vad som meddelats mig, har det insatsbelopp, som erfordras för rätt att erhålla lägenhet i föreningens fastigheter, beträffande de under arbete varande bostadshusen i oktober 1918 beräknats uppgå till — efter reduktion med statsbidrag — omkring 240 kronor per eldstad.

I sin promemoria framhåller generalpostdirektören, att, ehuru det belopp, som erfordrades för rätt att erhålla lägenhet, i och för sig vore relativt ringa, vore det emellertid endast ett fåtal av de lägst avlönade statstjänarna, som under rådande dyrtid hade tillfälle att på en gång kunna erlagga detsamma. Om staten därför kunde räcka sina svagast avlönade tjänstemän i Stockholm en hjälpsam hand genom att bispringa dem med lån till sådant belopp, att de bleve i tillfälle inbetala erforderligt insatsbelopp för erhållande av bostad i nämnda förenings fastigheter, skulle därmed mycket vara vunnet för

ordnandet av personalens bostadsfråga. För ernående av detta mål skulle flera utvägar kunna anlitas. Generalpoststyrelsen skulle kunna bemyndigas att av postmedel mot återbetalningsförbindelse till låns utgiva erforderligt belopp till en var tjänsteman, som på angivet sätt önskade betrygga sin bostadsfråga. Härigenom skulle dock vissa svårigheter kunna uppstå, därest tjänsteman, som erhållit lån, komme på obestånd eller avginge ur tjänsten på grund av frånfälle eller avsked, innan den lånfångna summan återbetalts. En annan form för frågans lösning, som anlitats av större arbetsgivare i Stockholm och som enligt generalpostdirektörens åsikt vore den lämpligaste i nu förevarande fall, vore, om generalpoststyrelsen bemyndigades att av disponibla postmedel till ifrågavarande bostadsförening utlämna lån till belopp, som stode i förhållande till antalet posttjänstemän, som önskade erhålla lägenhet i föreningens fastigheter.

Beträffande sistnämnda alternativ har generalpostdirektören i förenämnda promemoria med därtill i oktober 1918 gjort tillägg anført huvudsakligen följande:

Villkoren för utlämnande av lån till bostadsföreningen för ifrågavarande ändamål skulle vara:

att föreningen till postverket erlade en ränta av 4 procent å det lånfångna beloppet, tills återbetalning skett,

att föreningen såsom säkerhet för lånets återbetalning till postverket lämnade dels skuldförbindelse, dels föreningsmedlemmarnas (= posttjänstemännens) andelsförbindelser och dels inteckningar i föreningens fastigheter, liggande mellan högst 90 och 95 procent av respektive fastighets värde,

att i fråga om lånets återbetalning skulle gälla sex månaders uppsägning, vilken dock icke från långivarens sida finge ske förrän 7 år förflutit efter lånets utlämnande,

att föreningen till postverket erlade ränta halvårsvis i efterskott,

att föreningen förbunde sig att, i den mån posttjänstemän inginge såsom medlemmar i föreningen, bereda dessa, intill ett antal, som svarade mot lånets storlek, bostäder i föreningens fastigheter, som på denna grund uppfördes och som vore belägna å plats, som av postverket bestämdes såsom lämplig,

att de posttjänstemän, som inginge som medlemmar i föreningen, vore befriade från att erlagga insatser under de två första åren, efter det de erhållit bostad i föreningens fastigheter; dock skulle varje medlem vara skyldig att å första insatsen inbetala minst 10 kronor, så snart ansökan om inträde i föreningen bifallits, samt inom ett år därefter de återstående 40 kronorna, samt

att amortering å lånet ägde rum på så sätt, att föreningen under tredje till och med sjunde året, efter det lånet bekommit, återbetalade en tiondedel av lånet under varje halvår.

Representant för bostadsföreningen hade förklarat, att föreningen godkände dessa villkor.

Beträffande den borgen, som av föreningen erbjödes för lånet, kunde invändas, att inteckning i föreningens fastigheter, liggande mellan 90 och 95 procent av

respektive fastighets värde, måste anses såsom mindre god säkerhet. Såsom ovan framhållits, hade emellertid Stockholms stad, i de fall så erfordrats, lämnat föreningen lån motsvarande 5 procent av fastigheternas värde, efter det föreningen anskaffat bottenlån till högst 60 procent och lån mot Stockholms stads borgen upp till 90 procent. Vid sådant förhållande syntes även staten böra, då det såsom i detta fall gällde att främja statstjänarens intressen, lämna lån liggande mellan 90 och 95 procent av fastighetsvärdet. I den mån föreningen, i likhet med vad som skett beträffande föreningens hittills igångsatta bostadsföretag, erhöle kommunal och statlig subvention, komme de inteckningar, som skulle lämnas postverket, i avseende å förmånsrätten att ligga omedelbart under 90 procent av fastighetsvärdet. I övrigt måste medlemmarnas (posttjänstemännens) insatsförbindelser, som jämväl skulle utlämnas till postverket såsom säkerhet, anses utgöra en viss borgen för lånets behöriga återbetalning.

De tjänstemän, som önskade ingå såsom medlemmar i föreningen, skulle, såsom framginge av ovannämnda villkor, under de två första åren endast erlägga ett belopp av 50 kronor för att omedelbart bliva berättigade till bostad i föreningens fastigheter. Medlemmar i allmänhet vore skyldiga inbetala 5 procent av kostnaden per eldstad, som beräknades uppgå till omkring 240 kronor per eldstad, eller för ett rum och kök omkring 480 kronor.

Ehuru väl det kunnat anses önskligt, om tjänstemännen under nu rådande dyrtid blivit helt och hållet befriade från att erlägga insatskapital under de närmaste åren, kunde det å andra sidan vara lämpligt, att tjänstemännen genom ett mindre beloppss inbetalande bleve starkare fästa vid föreningen.

Inbetalningen av en insats vore i övrigt enligt föreningens stadgar erforderligt för att medlem skulle äga deltaga i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

Av på sin tid verkställd undersökning hade framgått, att omkring ett hundratal i Stockholm bosatta posttjänstemän då varit hågade förhyra lägenheter i bostadsföreningens fastigheter under förutsättning, att tjänstemännen under de närmaste åren icke behöfde erlägga hela insatskapitalet.

Enär ställningen på bostadsmarknaden sedan dess ytterligare förvärrats, torde kunna antagas, att ett vida större antal tjänstemän nu önskade betrygga sin bostadsfråga genom att under ovannämnda betingelser ingå som medlemmar.

Utginge man från, att t. ex. 150 tjänstemän komme att teckna sig för medlemsskap och dessa önskade förhyra lägenheter om ett rum och kök, skulle härför erfordras, att postverket till föreningen utlånade ett belopp av 150×480 kronor = 72,000 kronor med avdrag av det belopp, som av tjänstemännen själva skulle erläggas under det första året eller 150×50 kronor = 7,500 kronor. Lånebeloppet skulle sålunda under angivna förutsättning utgöra 64,500 kronor eller i runt tal 60,000 kronor.

Under förutsättning att denna fråga kunde ordnas under den närmaste tiden samt att föreningen, såsom redan skett beträffande hittillsvarande bostadsföretag, erhöle statlig och kommunal subvention i den utsträckning, att rimliga hyror kunde betingas, hade bostadsföreningen ansett sig om möjligt kunna upplåta nya bostäder till posttjänstemän, som bleve medlemmar, redan den 1 april 1920.

Till följd av remiss hava telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen den 6 mars 1918 avgivit gemensamt utlåtande i ärendet samt därvid anfört följande:

Telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen.

»I motsats till vad som synes vara fallet beträffande postverkets personal hava befattningshavare, tillhörande telegrafverket och statens järnvägar, kunnat i viss utsträckning beredas bostad in natura.

För telegrafverkets vidkommande har detta varit möjligt i telegrafverkets egna eller för ändamålet förhyrda fastigheter i sådan utsträckning, att av 319 i Stockholm placerade befattningshavare bostad kunnat beredas åt 106 stycken.

Vad angår statsbanepersonalen, åtnjuta icke mindre än 538 i Stockholm placerade befattningshavare bostadsförmån in natura dels uti statens järnvägar tillhöriga hus dels ock i av statens järnvägar förhyrda hus, tillhöriga statens järnvägars änke- och pupillkassa. Järnvägsstyrelsen har också nyligen trätt i underhandlingar med direktionen för nämnda kassa om uppförande här i Stockholm av ytterligare ett större boställshus snarast möjligt.

Om också styrelserna, särskilt järnvägsstyrelsen, sålunda redan vidtagit ganska omfattande åtgärder för att bereda sin personal erforderliga bostäder, har detta likväl varit möjligt allenast beträffande ett mindretal av personalen.

Det måste sålunda, särskilt under nu rådande förhållanden, vara en angelägenhet av största vikt för styrelserna att vidtaga och främja varje åtgärd, som utan att vara för tjänsten hinderlig, är ägnad att för verkens personal medföra lättnad vid lösandet av dess bostadsfråga. Styrelserna kunna sålunda obetingat vitsorda behovet av åtgärder i det i promemorian angivna syftet.

Telegrafstyrelsen vill för sin del, utan att ingå på en jämförande granskning av de olika möjligheter till detta syftes ernående, som den nu ifrågavarande framställningen anvisar eller eljest kunde komma i fråga, inskränka sig till att framhålla, att det nu framlagda förslaget synes kunna medföra beaktansvärda fördelar för personalen.

Järnvägsstyrelsen håller för sin del före, att det vore vida lämpligare att, i den mån sådant kan ske, fortsätta på den redan inslagna vägen för tillgodoseende av järnvägspersonalens bostadsbehov. Frånsett de svårigheter, som helt visst skulle komma att uppstå vid ordnandet av det ekonomiska mellanhavandet mellan verket och dess personal, synas de framlagda förslagen, vilka innefatta, att personalen skulle själv förvärva sig bostäder, även från en annan synpunkt mindre lämpa sig för en tillämpning vid statens järnvägar. På grund av förhållandena vid statens järnvägar är det nämligen av vikt, att personalen hålles i viss mån rörlig. En anordning, som skulle medföra, att denna personal genom att skaffa sig egna bostäder bleve i större utsträckning bunden vid viss plats, komme helt visst att föranleda till avsevärda olägenheter från tjänstens synpunkt.»

Social-
styrelsen.

Vidare har socialstyrelsen i infortrat utlåtande den 13 november 1918 anfört följande:

»Socialstyrelsen får till en början framhålla, att den ansett sig böra behandla förevarande spörsmål helt och hållet under den givna förutsättningen, att det från postverkets sida ifrågasatta stödet åt vissa anställda verkligen skulle leda till det åsyftade resultatet. Styrelsen har sålunda ej funnit sig böra ingå på ett bedömande av de betingelser i övrigt, under vilken det omhandlade kooperativa bostadsföretaget skulle bliva i stånd att bereda vissa befattningshavare inom postverket bostad.

Föreliggande framställning berör den betydelsefulla principfrågan, i vad mån

staten i egenskap av arbetsgivare bör göras ansvarig för sina anställdas bostadsbehov. Socialstyrelsen finner den föreskrivna tiden för remissens besvarande icke medgiva ett ståndpunktstagande till detta vittgående spörsmål, som kräver grundlig särskild utredning. Utan att sålunda taga någon definitiv ståndpunkt till själva principfrågan anser styrelsen, att under nu rådande extraordinära förhållanden på bostadsmarknaden ingenting från statens sida bör eftersättas, då det gäller att med rimliga medel räcka sina anställda en hjälpande hand till lindrande av bostadsnöden. I föreliggande fall kommer närmast i betraktande, att staten med påtagande av viss ekonomisk risk, som dock ej lär få anses äventyrlig, synes kunna lämna ett antal av sina anställda ett kraftigt stöd i deras strävan att skaffa sig bostad.

Inom den kooperativa bostadsrörelsen, på vars grunder förevarande förslag är byggt, är det en erkänd princip, att föreningsmedlemmarnas intressegemenskap skall fotas på icke alltför ringa pekuniära tillskott. Härigenom ernås jämväl en viss garanti för att sådana individer på förhand utgallras, vilka på grund av bristande ekonomiskt förutseende ej förmå fylla de anspråk, som i detta hänseende måste ställas på föreningsmedlemmarna. Erfarenheten på området synes nogsamnt hava bekräftat riktigheten av denna princip. När socialstyrelsen anser sig böra tillstyrka ett sådant avsteg från densamma, som förevarande förslag otvetydigt innebär, sker det under uttrycklig hänvisning till nödläget på bostadsmarknaden. Detta torde enligt styrelsens mening vara ägnat att till fullo framtvinga den sammanhållning mellan föreningsmedlemmarna i deras gemensamma strävanden, som ett på större, individuellt gjorda, pekuniära insatser fotat intresse eljest skulle åstadkomma. Vad angår det personliga urvalet av dem, som lämpligen borde komma i åtnjutande av de lämnade förmånerna, synes långivaren böra förbehålla sig ett visst inflytande.

Rörande förslagets detaljer, vilka styrelsen i allt väsentligt finner praktiska och ändamålsenliga, vill styrelsen endast erinra om de komplikationer, som till äventyrs skulle uppstå, därest inom postverket anställd föreningsmedlem skulle vilja överlåta sitt andelsbevis till annan person utom verket eller ock skulle övergå till annan tjänst, vilket icke synes kunna förvägras honom. Visserligen skulle enligt förslaget föreningsmedlemmarnas andelsförbindelser bland andra läggas såsom säkerhet för utlämnat lån, men synes postverket därjämte böra förbehålla sig rätt att i de fall, där andelsinnehavare lämnat sin tjänst inom postverket eller överlåter sin andel till utom verket stående person, inom viss kortare tid uppsäga till betalning en mot andelen svarande del av föreningens lån.

Vidare lär med hänsyn till de nu synnerligen ovissa fastighetsvärdena uttryckligen böra föreskrivas, att det värde, som skall läggas till grund för belåningen, skall vara samma belåningsvärde, som det Stockholms stad kommer att fastställa vid beviljande av sin särskilda borgen.

Slutligen vill styrelsen ifrågasätta, om den för lånet föreslagna under nuvarande förhållanden extraordinärt låga räntefoten av 4 procent är motiverad av några sådana verkliga fördelar eller behov, att ett avsteg från allmänna utlåningsprinciper i detta hänseende bör göras, eller om icke lånet snarare bör beviljas mot samma räntevillkor, som tillämpas exempelvis vid utlåning ur pensionsförsäkringsfonden i och för förbättrande av de mindre bemedlades bostadsförhållanden. Styrelsen vill anmärka, att en sådan höjd ränta icke torde komma att åsamka varje statsanställd föreningsmedlem en större merkostnad än i genomsnitt cirka fem kronor för år.

Även om andra utvägar kunna anvisas för lindrande av de statsanställdas bostadsnöd, vilka måhända under andra förhållanden bort förordas, synes detta ej få utgöra hinder för tillgripande av ifrågavarande åtgärd, vilken utan betänkliga biverkningar synes kunna leda till beaktansvärda resultat.

Socialstyrelsen får därför, under hänvisning till ovan anförda reservationer rörande vissa detaljer, i övrigt tillstyrka det framlagda förslaget.

Departements-
chefen.

Den rådande bristen på smålägenheter i Stockholm medför, såsom redan framhållits, för de mindre inkomsttagarna ett bekymmer av allvarligaste slag. Ett stort antal av de statens tjänstemän, som drabbas av dessa svårigheter, är tydligen att söka bland post- och telegrafverkens samt statens järnvägars lägst avlönade personal. Av den föreliggande utredningen framgår emellertid, att beträffande telegrafverket och statens järnvägar förhållandena i förevarande avseende ställa sig vida gynnsammare än för postpersonalen. Vad särskilt den lägre postpersonalen angår, hava hittills inga åtgärder vidtagits, som kunnat i avsevärdare mån bidra till lösandet av dess bostadsfråga. Det torde därför i första hand vara beträffande denna personal, som ett ingripande är av nöden. Under nuvarande förhållanden synes det jämväl vara en plikt för staten att söka i möjligaste mån medverka till lindrandet av bostadsnöden för sina lägst avlönade tjänstemän.

Generalpostdirektören har funnit den lämpligaste åtgärden i förevarande syfte vara, att postpersonalen ansluter sig till Stockholms kooperativa bostadsförening. För underlättande härav skulle generalpoststyrelsen bemyndigas att under vissa villkor av postmedel till föreningen utlämna lån till belopp motsvarande det antal tjänstemän, som önskar erhålla lägenheter i föreningens fastigheter.

Berörda förslag synes mig beaktansvärt och ägnat att bereda möjlighet för ett avsevärt antal tjänstemän att genom egen medverkan och inom en snar framtid komma i besittning av lämpliga bostäder. Den byggnadsverksamhet, som bedrives av ifrågavarande bostadsförening, torde jämväl, särskilt under nuvarande förhållanden, vara väl förtjänt av allt understöd. Jag anser mig därför kunna förorda det föreslagna sättet för bostadsfrågans ordnande.

Under förutsättning, att det insatsbelopp, som erfordras för rätt att erhålla lägenhet i föreningens fastigheter, utgör 240 kronor per eldstad och att ett antal av 150 tjänstemän skulle vara villiga att ingå i föreningen, har generalpostdirektören beräknat lånebeloppet till omkring 60,000 kronor.

Då större anslutning knappast torde vara att förvänta, synes, åtminstone tills vidare, innan erfarenhet vunnits, ett större lån icke böra ifrågasättas.

Beträffande villkoren för erhållande av lån för omförmälda ändamål torde till en början kunna ifrågasättas, huruvida icke den av generalpostdirektören föreslagna räntefoten av 4 procent är lägre än som av förhållandena påkallas. Vid utlåning för liknande ändamål ur pensionsförsäkringsfonden betingas för närvarande i regel en ränta, växlande mellan 4 $\frac{3}{4}$ och 5 procent, därvid i allmänhet säkerheten är bättre än den nu föreslagna. Såsom socialstyrelsen framhållit, synes skäl knappast föreligga att beträffande det nu ifrågasatta lånet tillämpa en lägre räntefot. Vidare synes ändamålsenligt, att postverket, på sätt socialstyrelsen föreslagit, vid utlämnande av lån till föreningen förbehåller sig rätt att, därest andelsinnehavare skulle lämna sin tjänst inom verket eller överlåta sin andel till utom verket stående person, inom viss kortare tid till betalning uppsäga mot andelen svarande del av lånet. I nu angivna hänseenden torde emellertid generalpoststyrelsen böra lämnas frihet att med hänsyn till på frågan inverkan omständigheter träffa avgörande. Jämväl beträffande den föreslagna intecknings-säkerheten kunna vissa anmärkningar göras. Då emellertid Stockholms stad understödjer föreningen med lån mot enahanda säkerhet, synes densamma kunna godtagas. Till grund för belåningen torde böra läggas det fastighetsvärde, som fastställas av Stockholms stad vid beviljande av borgen för föreningens byggnadslån. Med nu angivna modifieringar synas de av generalpostdirektören föreslagna lånevillkoren kunna vinna tillämpning.

Under åberopande av vad i ärendet anförts får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att generalpoststyrelsen må till Stockholms kooperativa bostadsförening utan personlig ansvarighet under här ovan angivna villkor av postmedel utlämna lån till belopp av sammanlagt högst 60,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Adelgren.
